

2017

4. ÇEYREK RAPORU

TÜRKİYE'NİN TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI

Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri **A**raştırması ING Bank

1. GİRİŞ/3

- 1.1 ING Bank Genel Müdürü Pinar Abay'ın Önsözü/3
- 1.2 Türkiye'de Bireysel Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nı Niçin Yapıyoruz/5

2. ELDEKİ VERİLER NE SÖYLÜYOR/6

- 2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri/6
- 2.2. Tasarruf Araçları Tercihi/16
- 2.3. 2017 4. Çeyrek Sonuçları/18

3. METODOLOJİ/19

- 3.1. Amaç ve Yöntem/19
- 3.2. Demografik Bilgiler/20
- 3.3. Tasarrufun Tanımı/22

4. EKONOMİST YORUMU/23

5. İLETİŞİM BİLGİLERİ/29

Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri araştırmamızda bir yılı daha geride bıraktık. 2017 yılı 4. çeyrek sonuçlarına göre, 2. ve 3. çeyreklerde yukarı

yönlü harekete geçen kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranının, son çeyrekte düşüşe geçtiğini görüyoruz. 13,6 olarak gerçekleşen bu oran, üçüncü çeyrekteki yüzde 15,4'lük oranın gerisinde olsa da tasarruf sahipliği 2017'nin diğer çeyreklerine yakın bir seviyede ve yüzde 13,2 olan uzun dönemli ortalamanın üzerinde kaldı.

2017 4. çeyreğinde kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranının bir önceki çeyreğe göre 1,8 puan gerileyerek yüzde 13,6 seviyesine indiğini görüyoruz. Oysa 2017 yılı üçüncü çeyreğinde kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranı yıl içindeki en yüksek seviyeye ulaşarak yüzde 15,4 olmuştu. 2017'nin geneline baktığımızda ise tasarruf sahipliğinin yıl boyunca bir önceki yıla göre gerileme eğiliminde olduğu sonucuna varıyoruz.

Yapılan çalışmalar enflasyon, gelir düzeyi, ticaret hadleri, reel faiz oranları, krediler, genç bağımlılık oranı, kentleşme oranı gibi değişkenlerle ekonomik kriz ve siyasi belirsizlik gibi gelişmelerin tasarrufları arttırdığını; finansal derinlik, gelir artışı, cari açık, yaşlı bağımlılık oranı ve yaşam beklentileri gibi faktörlerin ise tasarruf oranını aşağı çektiğini işaret ediyor.

Bankaların yeni açılan TL mevduatlara uyguladıkları faizin beklenen reel getirisiyle arasındaki kuvvetli bir ilişki olduğu kanısı ise dikkat çekiyor. Fonlama maliyetindeki artış yanında, TL kredilerin hızla büyümesinin neden olduğu TL kaynak ihtiyacı sonucu, 2017'de mevduatlara uygulanan ortalama faiz oranları yüksek seyretse de reele dönüştürülmüş rakamın (2017'de önceki çeyreklerden farklı olarak) son çeyrekte bir miktar gerilediği gözlemlendi.

Yılın 4. çeyreğinde yüksek seyrini koruyan gıda enflasyonu, TL'nin değer kaybının neden olduğu fiyat baskıları ve güçlü iç talep gibi faktörler enflasyondaki yükseliş trendini desteklerken, çekirdek enflasyon

Pınar Abay | ING Bank Genel Müdürü

**TÜRKİYE'NİN TASARRUF
EĞİLİMLERİ
ARAŞTIRMAMIZDA
BİR YILI DAHA GERIDE
BIRAKTIK. 2017 YILI 4.
ÇEYREK SONUÇLARINA
GÖRE**

**2017 4. ÇEYREĞİNDE
KENTSEL NÜFUSTA
TASARRUF
SAHİPLİĞİ ORANI
%13,6'E DÜŞTÜ**

serinin başladığı 2003'ten bu yana en yüksek düzeye ulaştı. Dolayısıyla, nominal faizlerdeki artışın enflasyondaki artışın gerisinde kalmasının bir sonucu olarak tasarruf etme eğiliminin bir miktar gerilediği, ayrıca tasarrufu düşürücü diğer etmenlerin de (hızlanan cari açık vb.) bu gelişmede etkili olduğunu söyleyebiliriz.

ING Bank olarak Tasarruf Eğilimleri Araştırmasını 2011 yılı Ekim ayından bu yana düzenli olarak sürdürerek, ülkemizde insanların tasarruf alışkanlıklarını anlamaya katkıda bulunacak istatistik bir veri tabanı oluşturmuş bulunuyoruz. 2017 dördüncü çeyrek TEA sonuçları, bize "gelecek kaygısının bugüne yöneldiğini" gösteriyor. "Geleceğe yatırım" amacıyla tasarruf edenlerin oranı 2017'nin 4. çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 9 puan ger-

iledi ve yüzde 38 oldu. "Beklenmedik durumlara karşı güvence olması için" gerekçesi ise bir önceki çeyrek döneme göre anlamlı derecede artarak yüzde 17'den yüzde 24'e yükseldi.

Diğer bir çarpıcı sonuç da tasarruf yapamayan ve gelecek üç ay içerisinde bunu planlayanların oranının da yükselmesi. Bu oran yüzde 24,9'a ulaştı. Bu veri bize, tasarruf sahipliği oranı gerilese de önümüzdeki dönem ağırlıklı olarak tasarruf etmek için uygun zamanı önceleyenlerin tasarruf yapmaya başlamalarıyla yeniden artabileceğini gösteriyor. "Bireysel Emeklilik Fonları" yüzde 34 ile en çok tercih edilen tasarruf aracı olmaya devam ediyor. Geçen dönemden bu döneme en çok artış gösteren yatırım aracının ise 7 puan artışla oranı yüzde 23 seviyesine yükselen "nakit ve yastık altı altın"ın olması dikkat çekiyor.

ZAMAN İÇERİSİNDE YENİ SORULARLA
İÇERİĞİNİ ZENGİNLEŞTİRDİĞİMİZ ARAŞTIRMANIN
2017 3. ÇEYREK SONUÇLARINDA EKONOMİ
GÜNDEMİNİ NE KADAR YAKINDAN TAKİP
ETTİĞİMİZİ DE ORTAYA KOYMAK İSTEDİK.
**SONUÇLARA GÖRE ÜLKEMİZDE EKONOMİ
HABERLERİNİ VE GÜNDEMİNİ TAKİP ORANI %53
SEVİYESİNDE BULUNUYOR, BU KİŞİLERİN %58'İ
TAKİBİNİ GÜNLÜK BAZDA SÜRDÜRÜYOR.**

TÜRKİYE'DE BİREYSEL TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI'NI NİÇİN YAPIYORUZ?

Ülkemizde, tasarruf oranı bakımından dünyada alt sıralarda yer alıyor. Öte yandan yüksek oranlı sürdürülebilir büyüme için iç tasarruf oranlarının artması gerektiği biliniyor. Tasarruf artışını teşvik etmek için çeşitli ekonomik tedbirler tartışılıyor, bazı uygulamalar devreye sokulmaya çalışılıyor.

Bu süreçte tasarruflarla ilgili veri ihtiyacı da artıyor. TÜİK'in özellikle son yıllarda ekonomik konularla ilgili istatistik üretiminde ciddi gelişmeler sağladığı açık. Bununla birlikte tasarruf eğilimleri ve tasarruf düzeyi hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu söylemek zor.

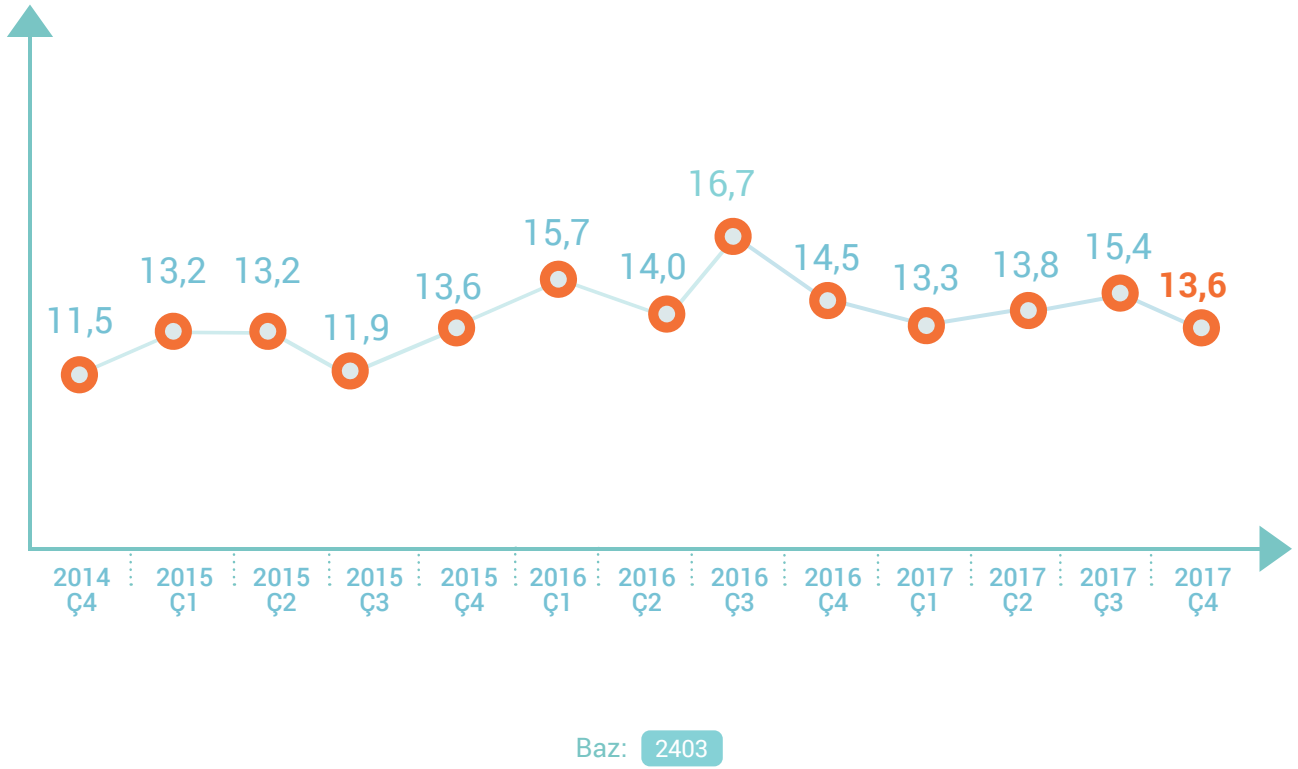
T.C. Merkez Bankası ve BDDK tarafından yayınlanan bankacılık sistemi içindeki tasarruflara ilişkin veriler önemli bir boşluğu doldurmakla birlikte, ülkemizdeki 'ortalama birey'in geliri ve tasarrufları arasındaki ilişkiyi bir trend olarak izlemek, bu konudaki araştırmacılara ve politika yapıcılara katkı sağlayacaktır.

İşte bu araştırmayla, ülkemizdeki 'ortalama birey'in tasarruf yapıp yapmadığı, tasarruf yapma veya yapmama nedenleri, en çok kullanılan tasarruf araçları, bireysel gelirler, aylık tasarruf oranı ve nakte dönüştürülebilir tasarruf miktarı 3'er aylık bazlarda düzenli olarak incelenmektedir. Amaç, ülkemizde tasarruflarla ilgili bilgi ihtiyacına katkı sunmaktır.

2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri

TASARRUF SAHİPLERİNİN ORANI

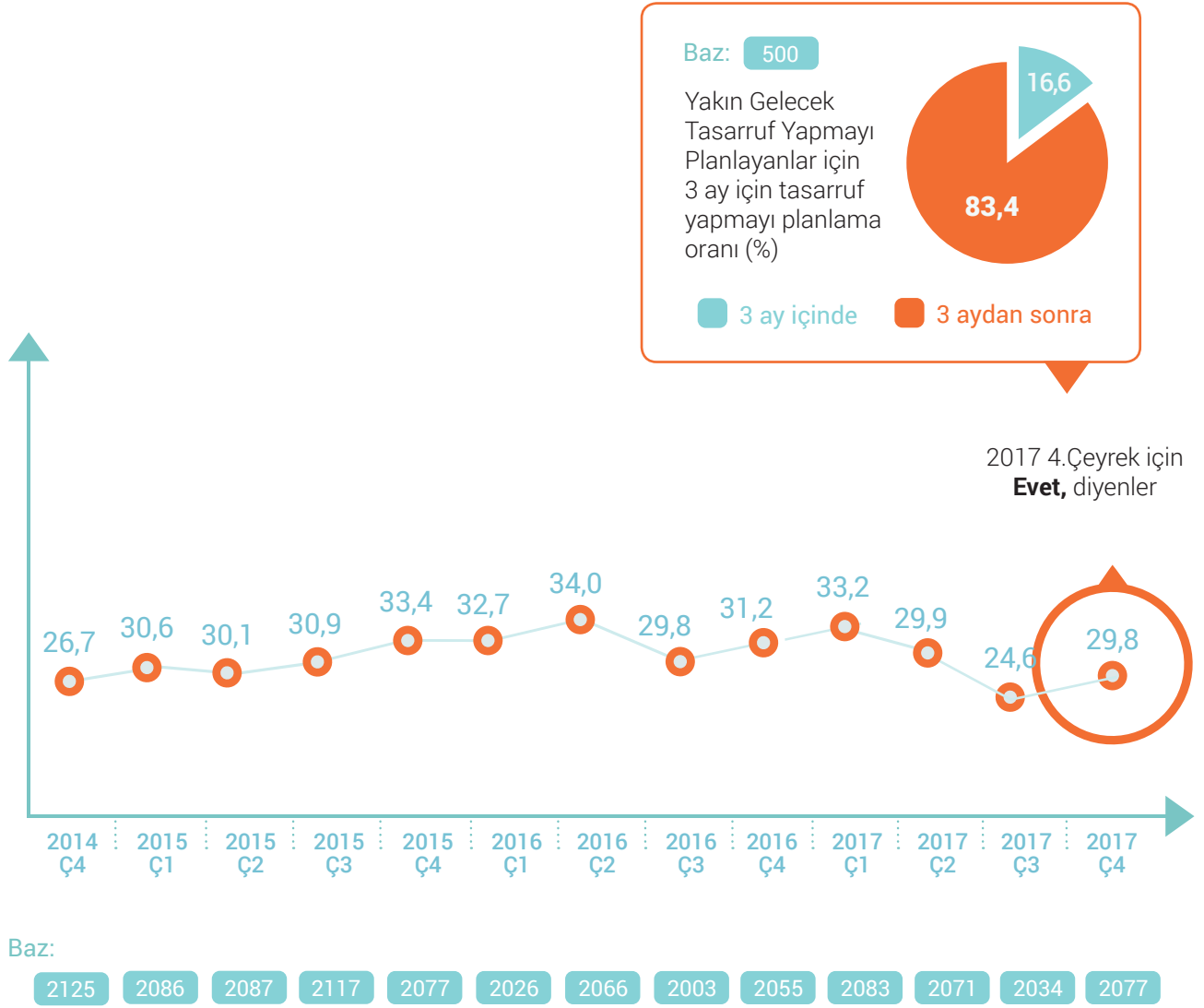
Tasarruf sahiplerinin oranı (%)

- Bu dönem tasarruf sahiplerinin oranı 1,8 puan azalarak **%13,6** olmuştur. 2017'nin 3.çeyreği haricinde diğer çeyreklerin birbirine yakın bir seviyede kaldığı belirlenmiştir.
- Bekar kadın ve bekar erkek gruplarında tasarruf etme oranında az da olsa artış görülürken, evli kadınlar ve erkekler ile çalışan kadınlar ve erkeklerde tasarruf oranında düşüşler tespit edilmiştir.

YAKIN GELECEKTE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLAR

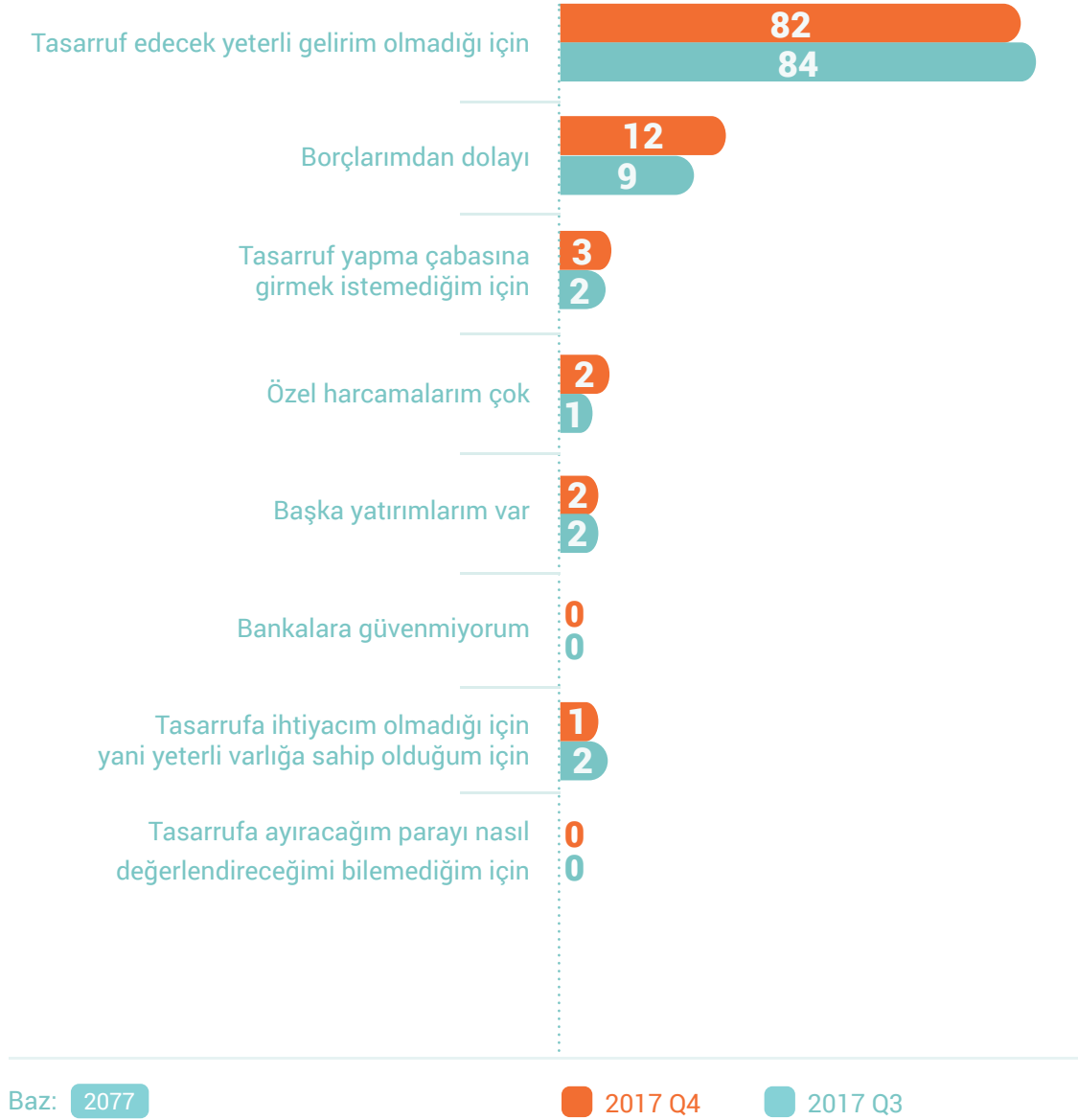
Tasarrufu Olmayanlar için Yakın Gelecekte Tasarruf Yapmayı Planlayanlar (%)

- Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranında 2017 Ç4 döneminde artış tespit edilmiştir; yakın gelecekte tasarruf yapma niyeti olanların oranı **%29'a** yükselmiştir.
- Aynı zamanda **"3 ay içerisinde"** tasarruf edeceğini belirtenlerin oranı da önceki döneme kıyasla 2 puanlık bir artış sergilemiştir (**%14,4 vs. %16,6**).

TASARRUFU OLMAYANLARIN TASARRUF EDEMEME GEREKÇELERİ

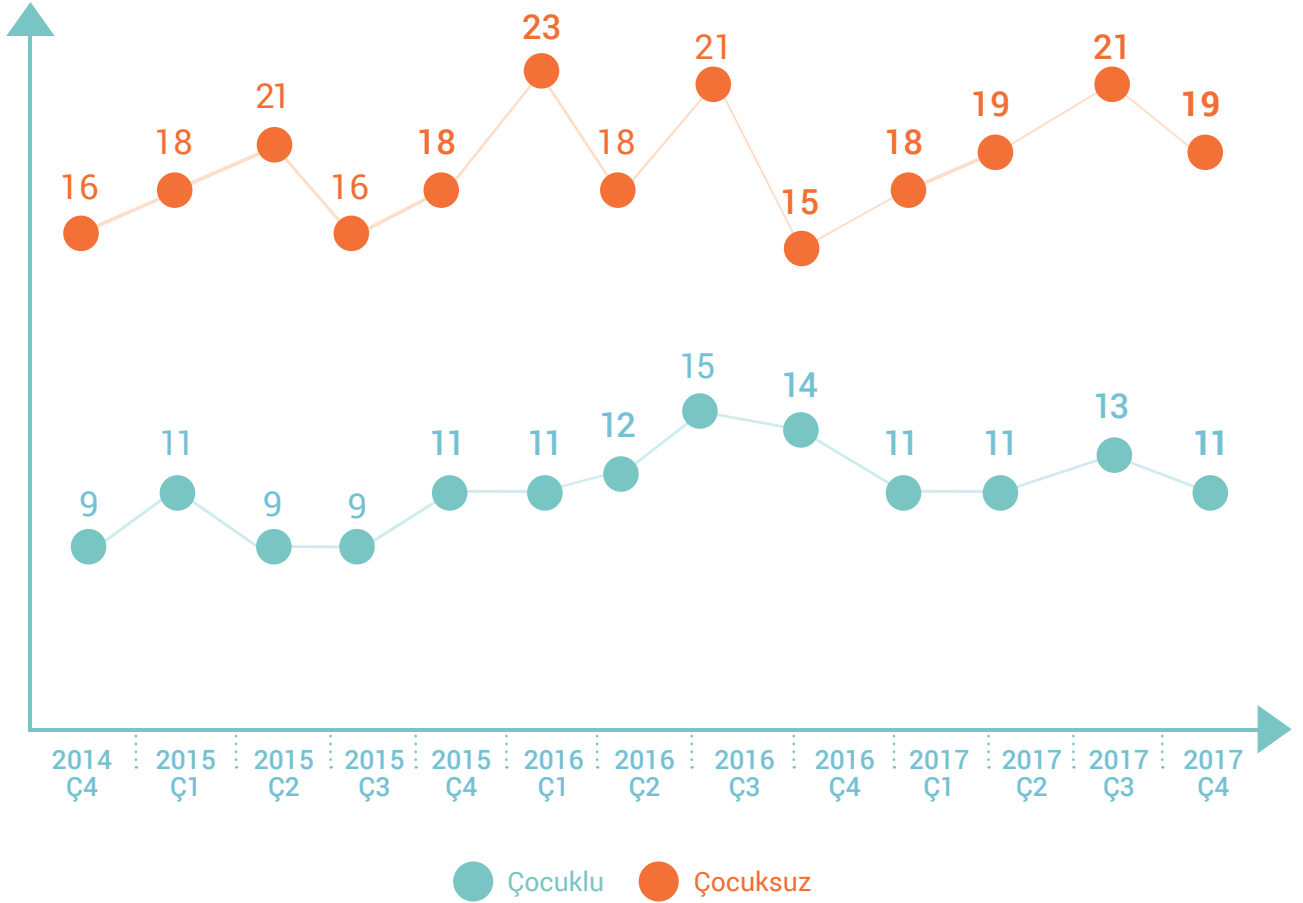
Tasarruf Olmamasının Nedeni (%)

- Bu dönem **“tasarruf edecek yeterli geliri olmadığı için”** tasarruf edemeyenlerin oranı önceki dönemle çok yakın bir seviyededir (**%84 vs. %82**).
- İkinci en çok belirtilen gerekçe olan **“borçlarımdan dolayı”** tasarruf edemiyorum diyenlerin oranı biraz artış göstererek **%9’dan %12’ye** yükselmiştir.

ÇOCUKLU VE ÇOCUKSUZ BİREYLERDEKİ TASARRUF SAHİPLİĞİ

Tasarruf Sahiplerinin Oranı (%)

Çocuğu olanlar için baz

1583 1551 1508 1529 1454 1508 1483 1626 1628 1617 1615 1698 1614

Çocuksuz olanlar için baz

818 852 895 874 950 896 920 778 775 787 787 705 789

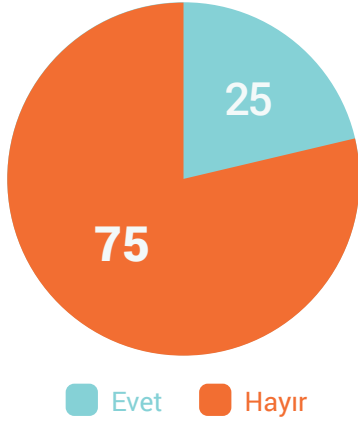
- Hem çocuklu (**%13 vs. %11**) hem de çocuksuz bireylerin (**%21 vs. %19**) tasarruf oranı 2017'nin son çeyreğinde gerilemiştir.

YAKIN GELECEKTE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLAR / ÇOCUKLU & ÇOCUKSUZ

Çocuğu Olup Tasarruf Yapmayanlar (%89)

Baz: 1437

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

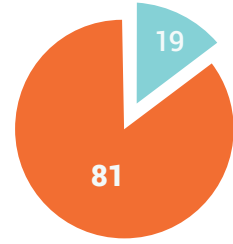

Evet diyenler

Baz: 357

3 ay içinde mi, 3 aydan sonraki dönemde mi planlıyorsunuz?(%)

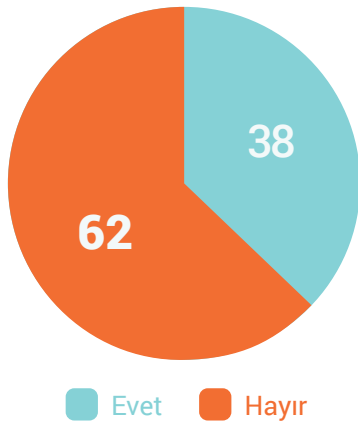
3 ay içinde 3 aydan sonra

Çocuğu Olmayıp Tasarruf Yapmayanlar (%81)

Baz: 640

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

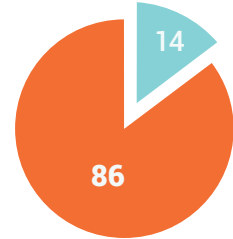

Evet diyenler

Baz: 241

3 ay içinde mi, 3 aydan sonraki dönemde mi planlıyorsunuz?(%)

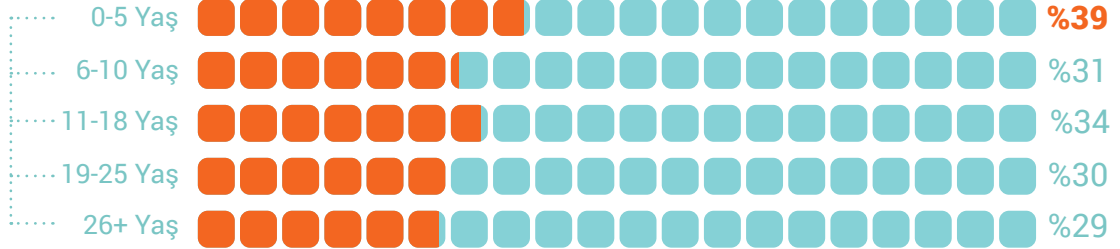
3 ay içinde 3 aydan sonra

- Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı hem tasarrufu olmayan çocuklu bireylerde (**%21 vs. %25**), hem de tasarrufu olmayan çocuksuz bireylerde (**%34 vs. %38**) artış göstermiştir.
- Buna ek olarak her iki grup içerisinde de (**çocuklular; %15 vs. %19, çocuksuzlar %13 vs. %14**) önümüzdeki 3 ay içinde tasarruf etmeyi planlayanların oranı az da olsa iyileşmiştir.

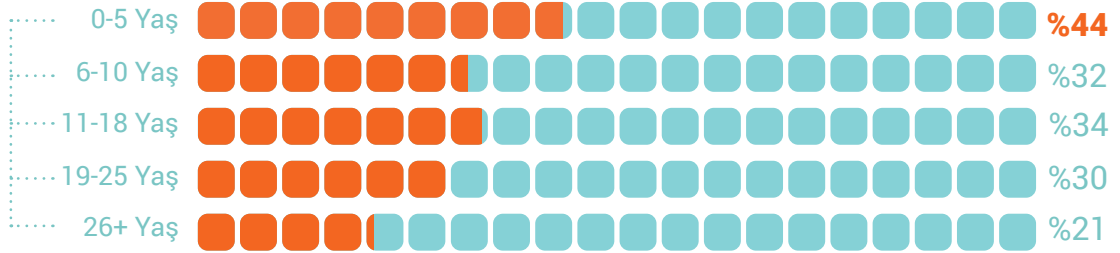
ÇOCUKLU BİREYLERDE ÇOCUK YAŞLARI

Toplam Çocuklular

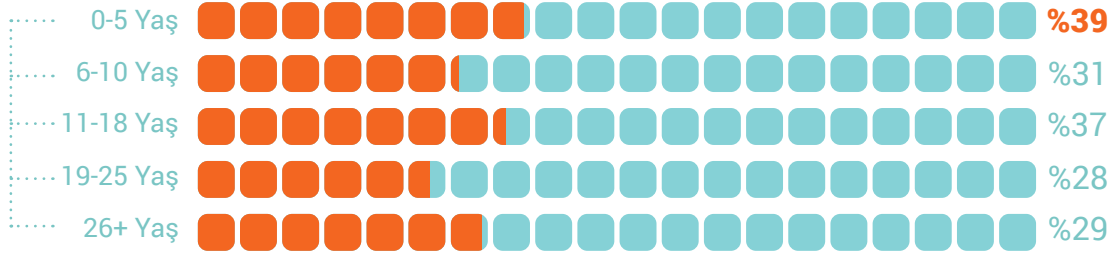
Baz: 1614

Tasarruf Sahibi Çocuklular

Baz: 177

Tasarruf Sahibi Olmayan Çocuklular

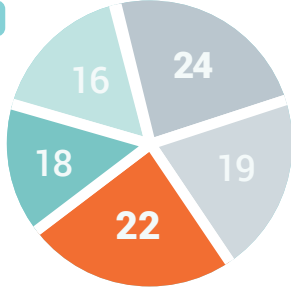
Baz: 1437

- Bu dönem çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımı içerisinde 0-5 yaş grubunun oranı artmıştır (**%37 vs. %39**).
- Tasarruf sahibi çocuklu bireyler içerisinde bu dönem 6-10 yaş grubunun oranı eski seviyesine gelmiş (**%24 vs. %32**), 26+ yaş grubunun oranı (**%26 vs. %21**) azalmıştır.
- Tasarruf sahibi olmayan çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımı içerisinde 19-25 yaş grubunun payı biraz yükselmiştir (**%26 vs. %28**).

ÇOCUKLARIN YAŞ DAĞILIMI

Toplam Çocukların Yaş Dağılımı (%)

Baz: 1614

0-5
Yaş

6-10
Yaş

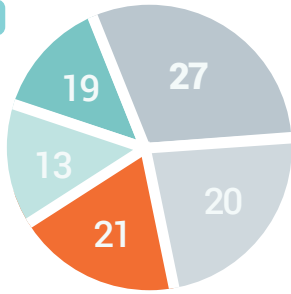
11-18
Yaş

19-25
Yaş

25+
Yaş

Tasarruf Sahibi Bireylerde Çocukların Yaş Dağılımı (%)

Baz: 177

0-5
Yaş

6-10
Yaş

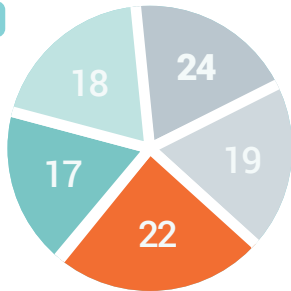
11-18
Yaş

19-25
Yaş

25+
Yaş

Tasarruf Sahibi Olmayan Bireylerde Çocukların Yaş Dağılımı

Baz: 1437

0-5
Yaş

6-10
Yaş

11-18
Yaş

19-25
Yaş

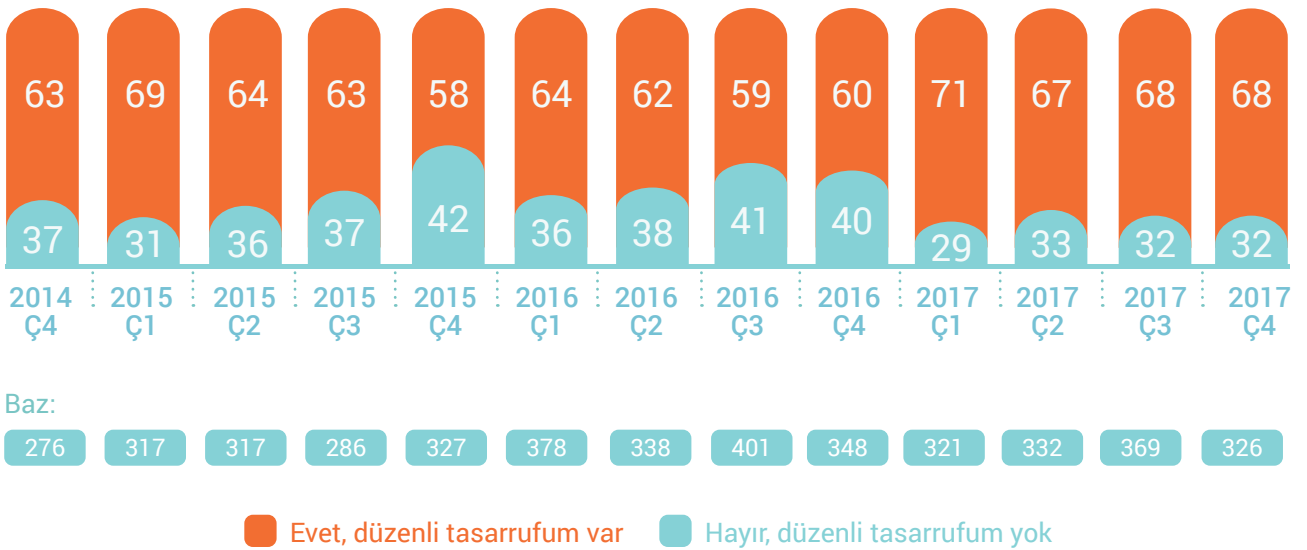
25+
Yaş

- Toplam çocuklu bireylerin çocuklarının yaş gruplarının dağılımı önceki dönemle hemen hemen aynı seviyededir.
- Bu dönem tasarruf sahibi çocuklu bireylerin çocuklarının yaş gruplarının dağılımında 0-5 yaşın payı düşmüş **(%30 vs. %27)**, 6-10 yaş grubunun payı artmıştır **(%17 vs. %20)**.
- Tasarruf sahibi olmayan çocuklu bireylerde ise yaş gruplarında 0-5 yaş **(%22 vs. %24)** ve 26+ yaş azalmıştır **(%20 vs. %18)**.

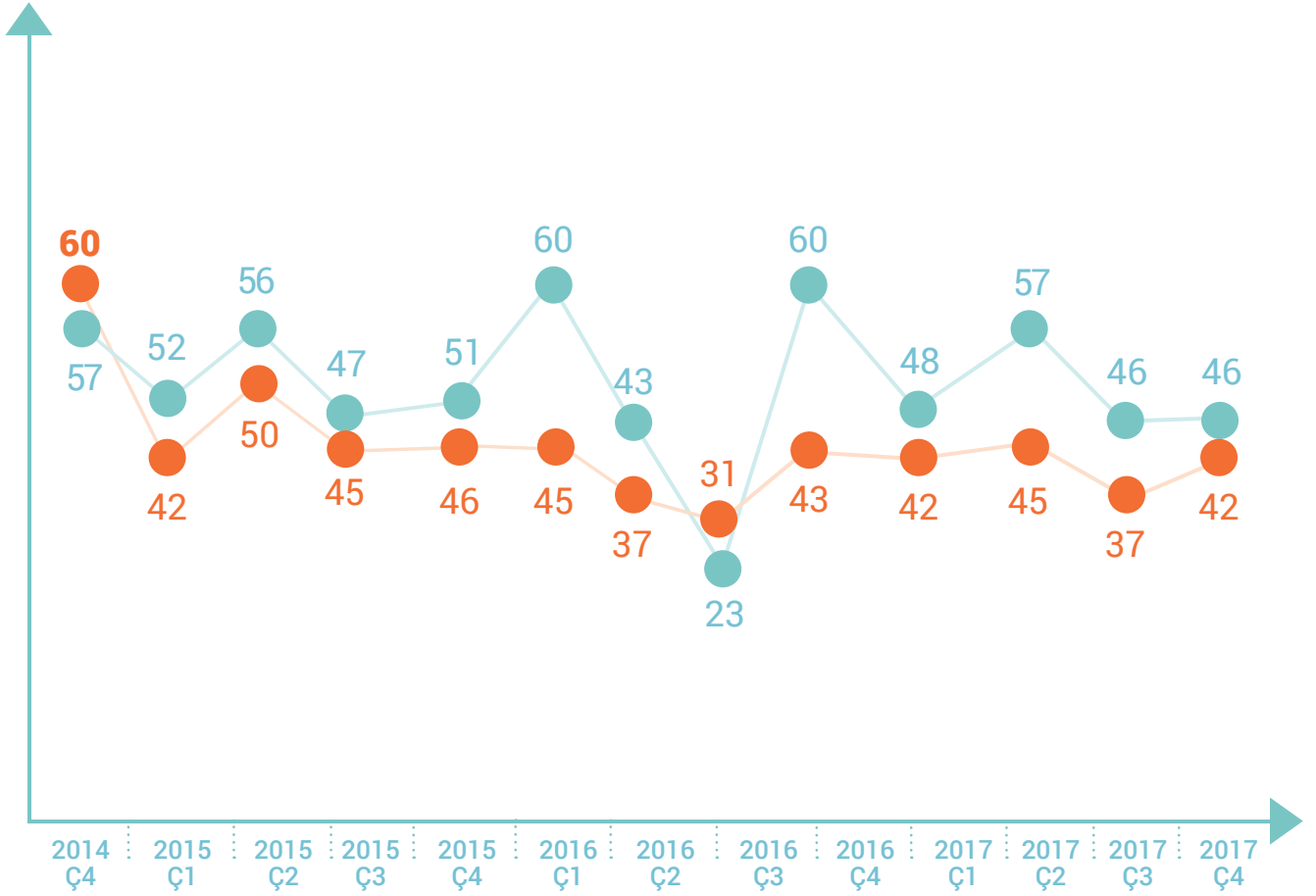
TASARRUF YAPMAK ASLINDA BİR ALIŞKANLIK

Düzenli tasarruf yapma oranı (tasarruf sahipleri içinde)

Düzenli Tasarruf Yapmayanlar için 3 ay içinde veya daha sonra tasarruf yapma eğilimi (%)

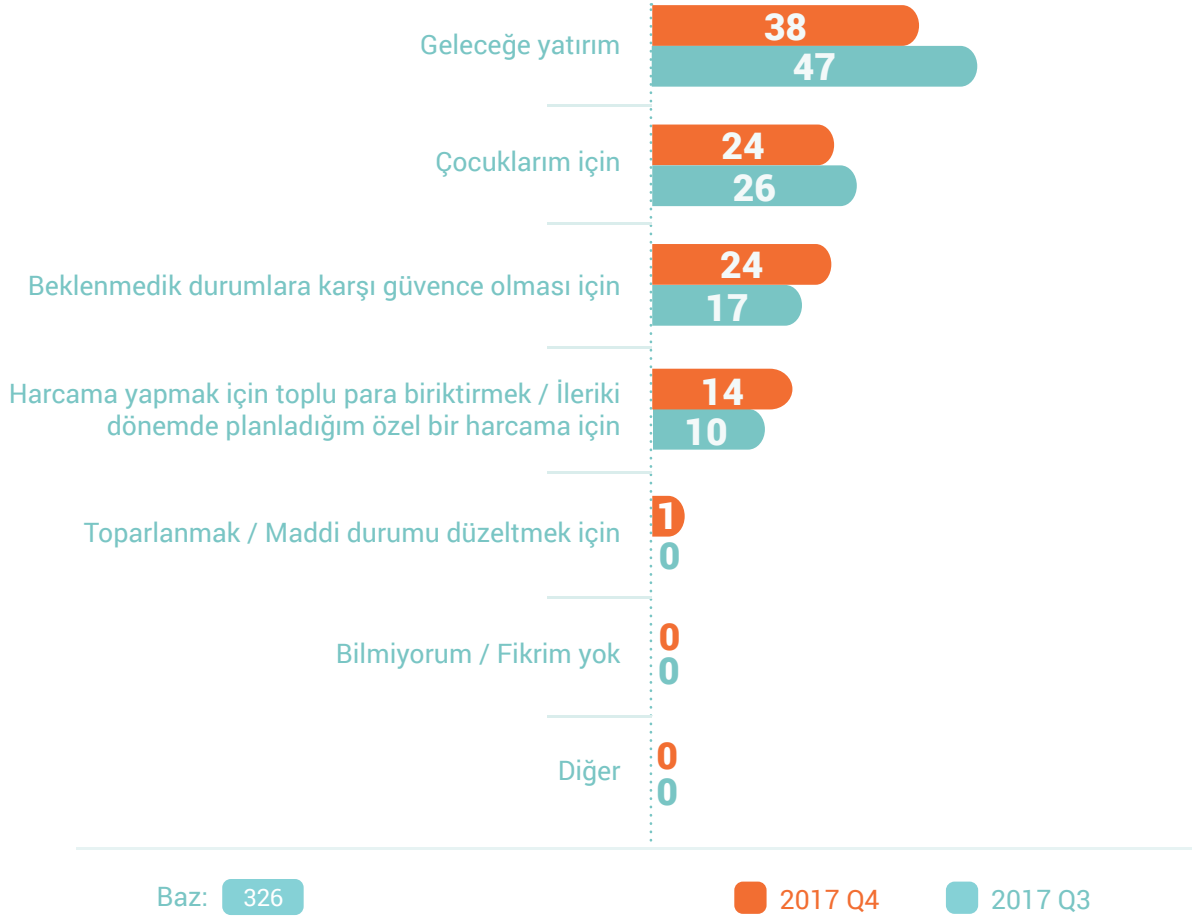
Baz:

111	103	98	113	105	138	136	165	140	94	110	118	104
-----	-----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	----	-----	-----	-----

- Son 3 ay içinde tasarruf yapma oranı (%)
- Gelecek 3 ay içinde tasarruf yapacak olma eğilimi (%)

- Düzenli tasarruf yapanların oranı 2017'nin 4. çeyreğinde önceki dönemle aynı seviyede kalmıştır (**%68 vs. %68**).
- Düzenli tasarruf yapmayanlar arasında son 3 ay içinde tasarruf yapmış olanların oranı artmıştır (**%36 vs. %42**). Gelecek 3 ay içerisinde tasarruf yapmayı planlayanların oranı ise aynı kalmıştır.

TASARRUFU OLANLARIN TASARRUF YAPMA GEREKÇELERİ

- “Geleceğe yatırım” amacıyla tasarruf edenlerin oranı 2017’nin 4. çeyreğinde **%47’den %38’e** gerilemiştir.
- “Beklenmedik durumlara karşı güvence olması için” gerekçesi ise bir önceki çeyrek döneme göre anlamlı derecede artarak **%17’den %24’e** yükselmiştir.

2.2. Tasarruf Araçları Tercihi

NOT: “Bu soru çoklu cevap” olduğu için bu kalemlerin toplamı %100’ü geçmektedir. Karşılaştırmalı analiz için hepsi toplam %100 olacak şekilde yeniden ağırlıklandırılmıştır.

- Bu dönem de **“bireysel emeklilik fonları”** en çok tercih edilen tasarruf aracı olmuştur **%34**.
- **“Yastık altı altın ve nakit”** geçen dönemden bu döneme en çok artış gösteren araç olmuştur (**%16 vs. %23**).

BU DÖNEM “SİSTEM DIŞI ALTIN” TERCİHİNDE ANLAMLI BİR ARTIŞ SÖZ KONUSUDUR (%5 VS. %13).

%	2016 Ç4	2017 Ç1	2017 Ç2	2017 Ç3	2017 Ç4
Sistem dışı ve sistem içi altın+sistem dışı nakit (TL veya döviz)	24	25	27	23	28
Altın veya diğer değerli taş ve metal (sistem dışı)	8	10	14	5	13
Altın veya diğer değerli taş ve metal hesabı (sistem içi)	4	9	5	7	5
Yastık altı döviz veya TL (nakit)	12	6	8	11	10

Baz:

348

321

332

369

326

2017 4. ÇEYREK SONUÇLARI

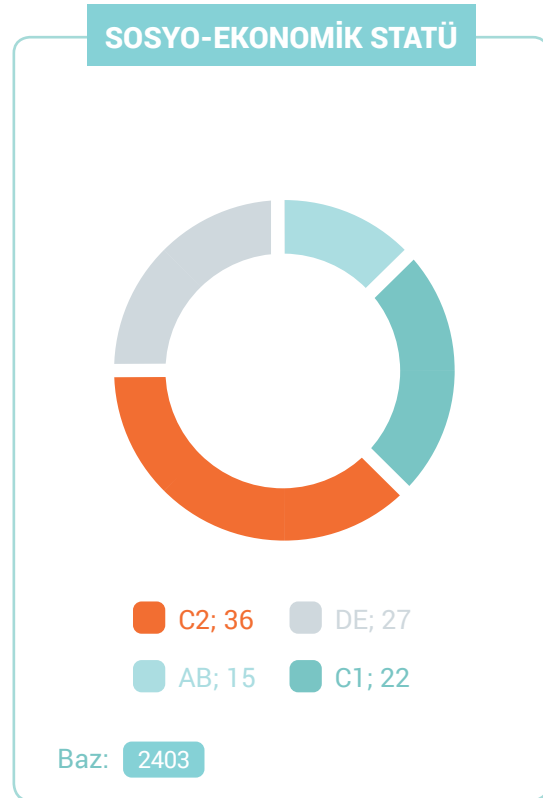
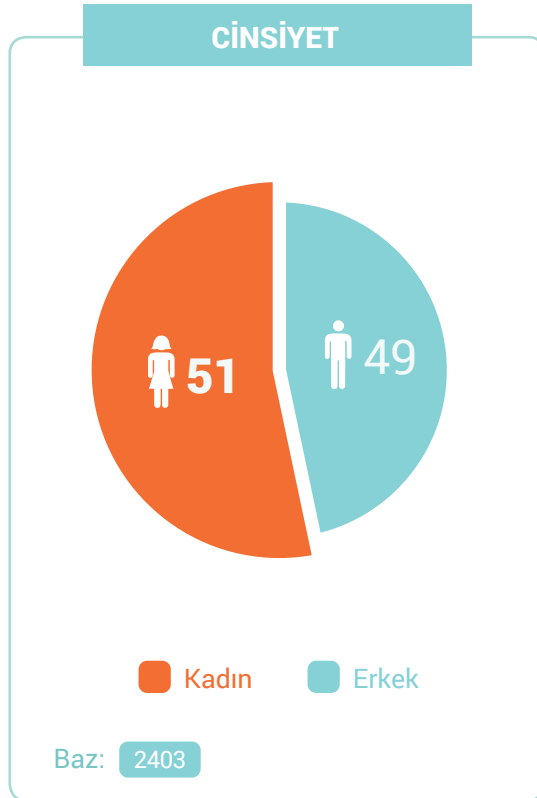
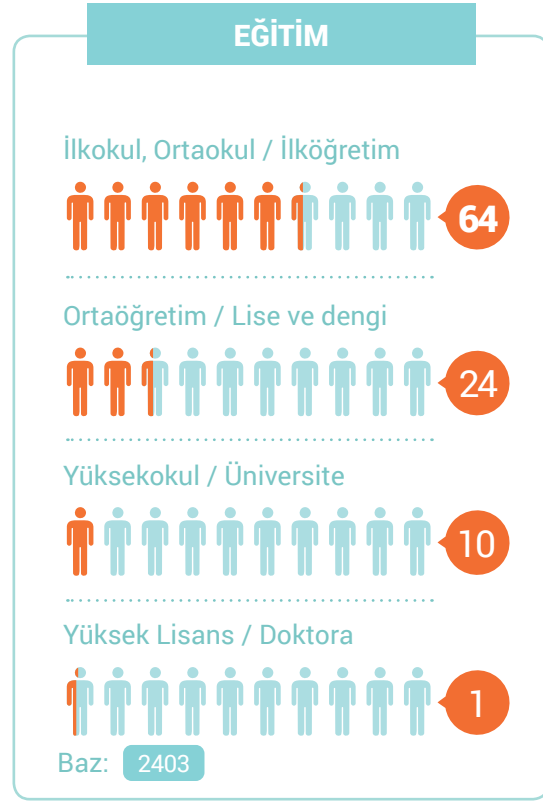
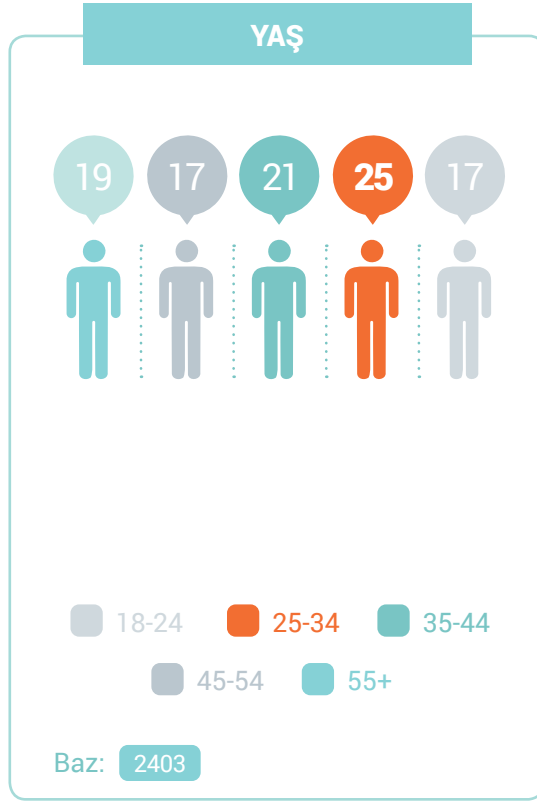
- 2017'nin 4. çeyreğinde tasarruf sahipliği oranı bir önceki döneme göre azalmıştır (**%15,4 vs. %13,6**).
- Tasarruf sahiplerinin yaş grubu dağılımı içerisinde 35-44 yaş grubunun payı artarken (**%21 vs. %24**), 45 yaş ve üzeri gruplarının toplamı azalmıştır (**%30 vs. %27**).
- Tasarrufu olmayan bireyler arasında yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı bu dönem biraz artış göstermiştir (**%25 vs. %29**). Bu dönem ayrıca **"3 ay içerisinde"** tasarruf yapmayı planlayanların oranı da artmıştır (**%14 vs. %17**).
- Tasarruf sahibi olmayanlar içerisinde **"tasarruf edecek yeterli geliri olmadığı için"** tasarruf edemediğini belirtenler yine oldukça yüksektir (**%84 vs. %82**).
- Hem çocuklu (**%13 vs. %11**) hem de çocuksuz bireylerin (**%21 vs. %19**) tasarruf oranı 2017'nin son çeyreğinde gerilemiştir. Buna karşın tasarrufu olmayıp yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı çocuklu (**%21 vs. %25**) ve çocuksuz bireylerde yükselmiştir (**%34 vs. %38**).
- Tasarruf sahibi çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grupları içerisinde bu dönem de en büyük grup 0-5 yaş arasındır (**%44**). Tasarrufu olmayan çocuklu bireyler içerisinde ise hem 0-5 yaş (**%39**) hem de 11-18 yaş grubu (**%37**) en büyük gruptur.
- Düzenli tasarruf yapanların oranı bu dönem aynı kalırken (**%68**), düzenli tasarruf yapmayanlar arasında son 3 ay içinde tasarruf yapmış olanların oranı artmıştır (**%36 vs. %42**).
- Tasarruf sahibi bireylerin tasarruf etme gerekçelerinde ilk sırada gelen **"geleceğe yatırım"** (**%47 vs. %38**) bu dönem düşüş göstermiştir. **"Çocuklarım için"** (**%26 vs. %24**) gerekçesi biraz gerilerken, **"beklenmedik durumlar için"** (**%17 vs. %24**) önceki döneme göre önemli oranda yükselmiştir.
- 4. çeyrekte de en çok tercih edilen tasarruf aracı **"bireysel emeklilik fonlarıdır"** (**%32 vs. %34**). Bu dönem, uzun zamandan sonra **"yastık altı altın ve nakit"** tercihinin (**%16 vs. %23**) ikinci sıraya yükseldiği dönem olarak dikkat çekmektedir.

3.1. AMAÇ VE YÖNTEM

- Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de **kentsel** yerleşim yerlerinde **18 yaş ve üzerindeki bireylerin tasarruf eğilimlerini** izlemektir.
- NUTS1 bölgelerinde seçilen **26 ilde her ay** tesadüfi olarak seçilen **800 kişi** ile görüşülüyor. 3 aylık (çeyrek) bazda görüşme sayısı **2400** olarak gerçekleşiyor.
- Bilgisayar destekli telefon görüşmesi yöntemi (**CATI**) kullanılıyor.
- Yaş, cinsiyet, çalışma durumu ve meslek kontrol kotası olarak uygulanıyor.

3.2. Demografik Bilgiler

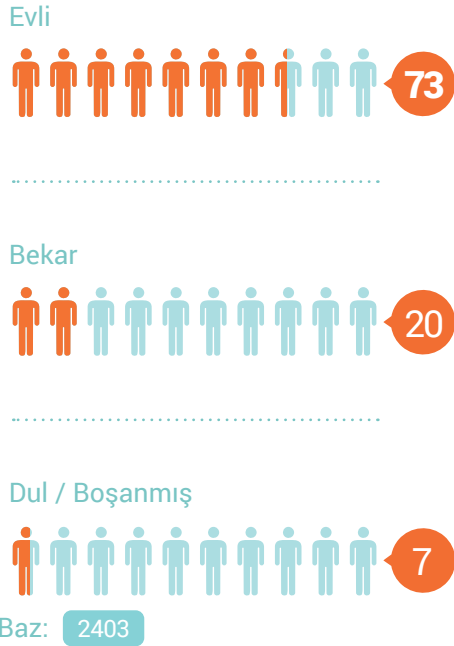
DEMOGRAFİK BİLGİLER (%) - 2017 4. ÇEYREK

HANEHALKI TİPİ

MEDENİ DURUMU

KONUT TİPİ

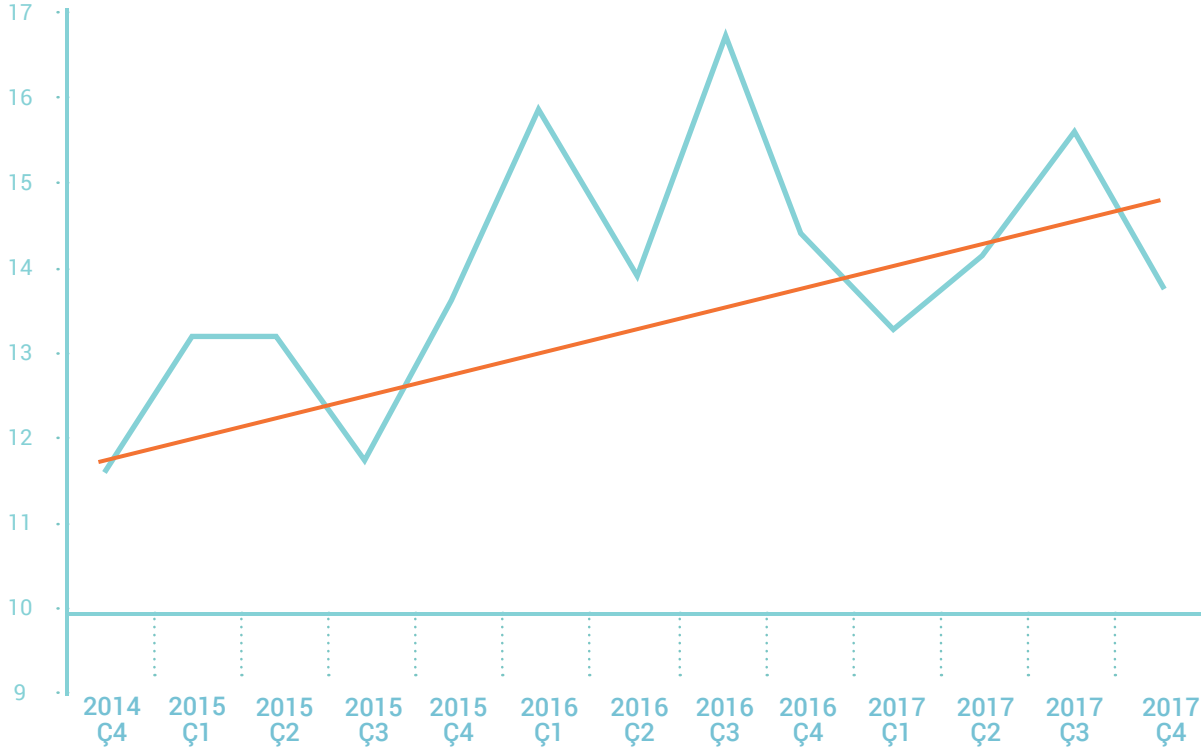

TANIM

- Tasarruf, sözlük anlamı itibariyle “sarf edilmeyen” anlamına geliyor.
- **Bu araştırma kapsamındaki TASARRUF ise şu kalemleri içeriyor:**
 - Bankalarda duran TL veya döviz cinsinden vadeli hesaplar
 - Bankalarda ve/veya aracı kurumlarda duran hisse senedi, hazine bonosu, devlet tahvili gibi menkul değerlerin parasal tutarı
 - Bankalarda duran yatırım hesapları ve katılım fonları
 - Bireysel emeklilik fonları
 - Bankalarda vadesiz hesapta / likit fonda TL veya döviz cinsinden duran miktarın o ay içinde harcanmayan/harcanmayacak bölümü
 - Cüzdan, kasa, yastık altında duran paranın (döviz, altın dahil) o ay içinde harcanmayan/harcanmayacak bölümü
- Araştırmaya katılanlara, bu tanıma uygun olarak tasarrufları olup olmadığı soruluyor.

TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI 2017 SONU %13.6'YA GERİLESE DE ORTALAMANIN ÜZERİNDE KALDI

TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANININ ZAMAN SEYRİ

Tasarruf Oranı

Tüketimin finansmanı amacıyla borç kullanma ihtimali (Gelecek 3 aylık dönemde)

Kaynak: TÜİK, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi-IPSOS KMG-ING Bank)

Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nın (TTEA) güncel sonuçlarına göre, 2011 sonundan bu yana dalgalı ama yavaş da olsa yukarı yönlü bir seyir izleyen kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranı 2017'nin 3. çeyreğinde %15.4 ile oldukça yüksek bir düzeye ulaştıktan sonra yılın son çeyreğinde %13.6'ya gerilese de, 2017'nin diğer çeyreklerine yakın bir seviyede ve %13.2 olan uzun dönemli ortalamasının üzerinde kaldı. Bu durum, TÜİK-TCMB tarafından yayımlanan Tüketici Güven Endeksi alt serilerinden biri olan "Mevcut dönemin tasarruf et-

mek için uygunluğu"na yönelik değerlendirmenin ortalamada %67'den %60'a gerilemesine de paralellik göstermektedir.

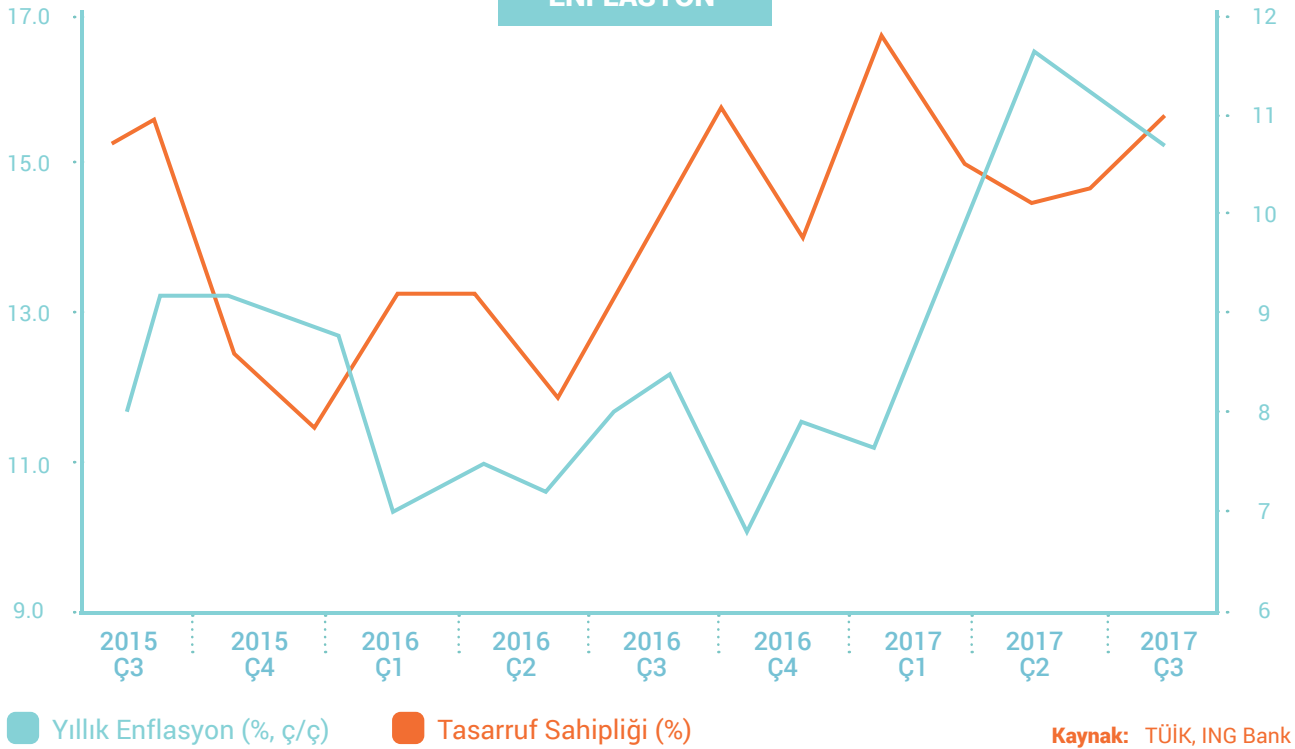
Türkiye'ye özgü çeşitli çalışmaların ortaya koyduğu üzere hanehalklarının tasarruflarında ihtiyati yaklaşım (bir başka deyişle beklenmedik durumlara karşı güvenceye sahip olabilmek) güçlü bir saktır. Diğer bir önemli motif de, gelecekteki gelirle ihtiyaçlar arasındaki öngörülen ilişki veya geleceğe yatırım dolayısıyla (emeklilik sonrasına hazırlık, ev almak, yurtdışı eğitim, kariyer, kimseye muhtaç

TASARRUF YAPMA GEREKÇELERİ

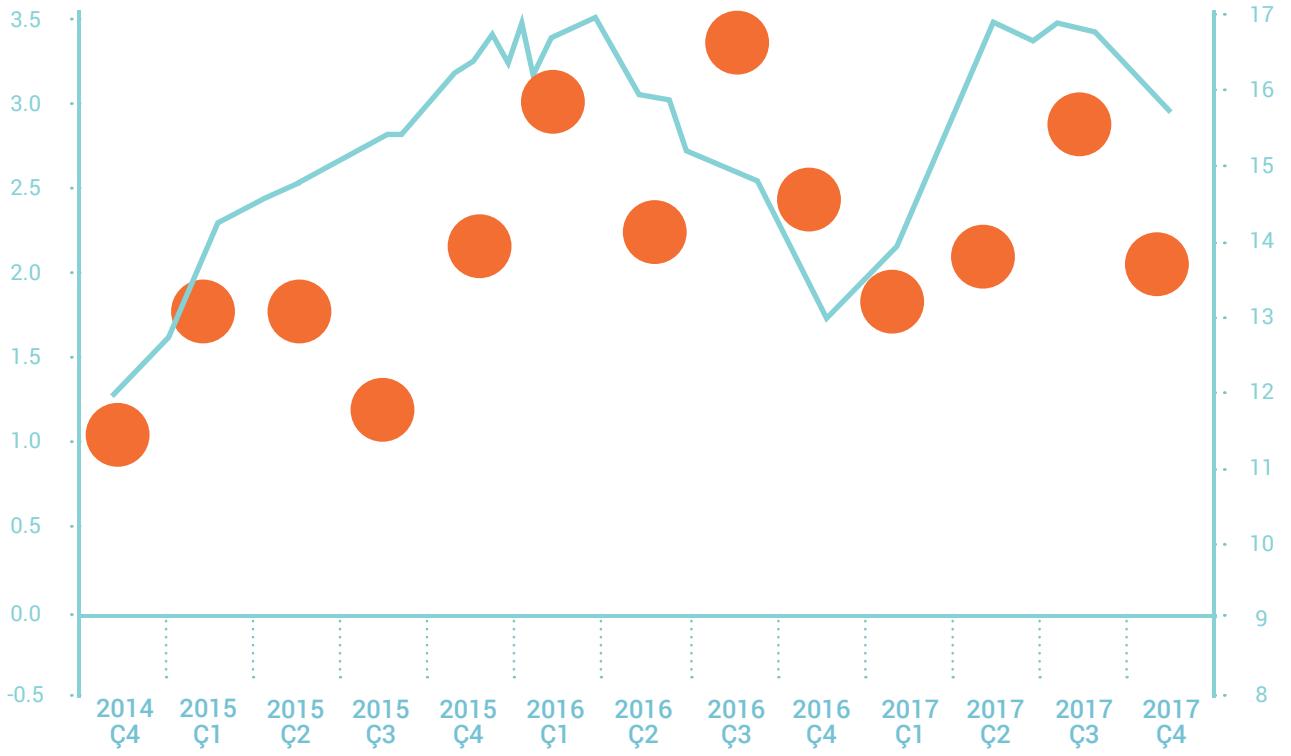
Kaynak: TÜİK, MB, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Özyeğin Üniversitesi-IPSOS KMG-ING Bank)

ENFLASYON

Kaynak: TÜİK, ING Bank

REEL MEVDUAT FAİZİ

Reel Mevduat Faizi

Tasarruf Oranı

* Reel Mevduat Faizi = Mevduat Faizi - MB Beklenti Anketi (12 Aylık)
Kaynak: TÜİK, MB, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması
 (Sabancı Üniversitesi-IPSOS KMG-ING Bank)

olmamak vb saiklerle) tasarruf yapılmasıdır. 4. Çeyrek TTEA sonuçları, “gelecek kaygısının bugüne yöneldiğini”, dolayısıyla geleceğe yatırım amaçlı tasarruf davranışının azalırken (%47’den %38’e), kısa vadeli artan risk kaygılarıyla beklenmedik olaylara karşı tasarruf etme eğiliminin (%17’den %24’e) yükseldiğine işaret etti. Ayrıca tasarrufu olmayan ve gelecek 3 ay içinde tasarruf yapmayı planlayanların oranı ise %20.8’den %24.9’a ulaşırken; tasarruf sahipliği oranı gerilese de, önümüzdeki dönem ağırlıklı olarak tasarruf etmek için uygun zamanı önceleyenlerin tasarruf yapmaya başlamalarıyla yeniden artabileceğini ortaya koydu.

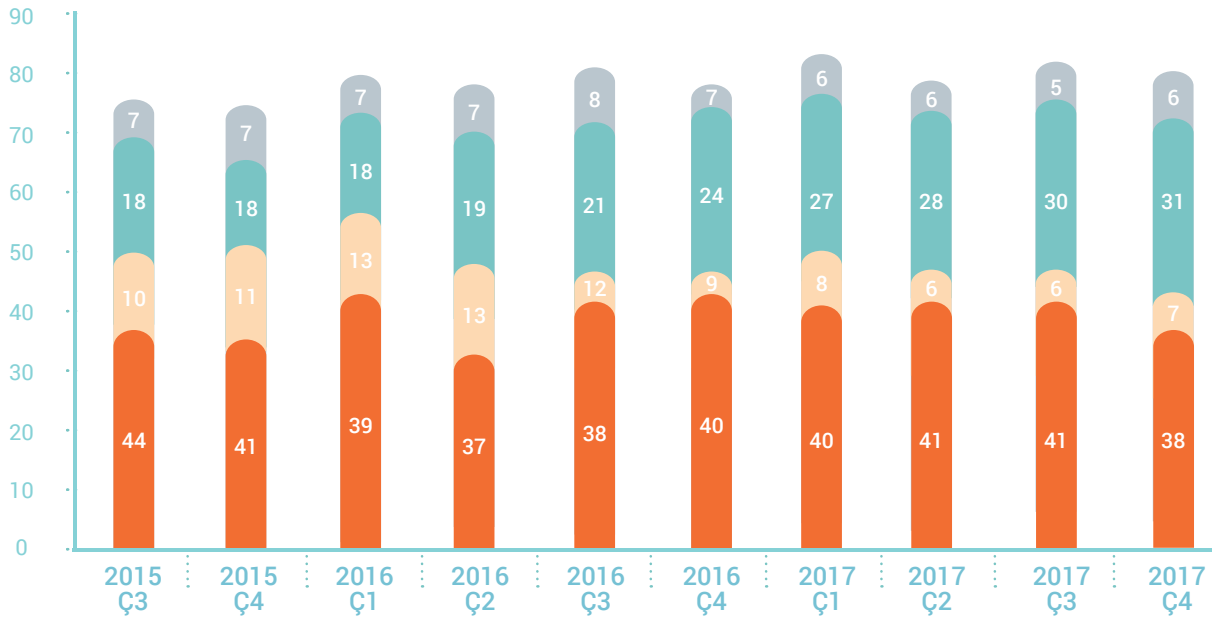
Yapılan çeşitli çalışmalar, enflasyon, gelir düzeyi, ticaret hadleri, reel faiz oranları, krediler, genç bağımlılık oranı, kentleşme oranı gibi değişkenlerle ekonomik kriz ve siyasi belirsizlik gibi gelişmelerin tasarrufları artırdığını; finansal derinlik, gelir artışı, cari açık, yaşlı bağımlılık oranı ve yaşam beklentileri gibi faktörlerin ise tasarruf oranını aşağı çektiğini göstermektedir. Dolayısıyla, bir çeyrekte diğerine TTEA’daki tasarruf sahipliği oranındaki değişimleri açıklamının zorluğu açık olmakla birlikte, bankaların yeni açılan TL mevduatlara uyguladıkları faizin beklenen reel getirisiyle arasındaki kuvvetli bir ilişki olduğu kanısı oluşmaktadır dikkat çekme-

	2014 Ç2	2014 Ç3	2014 Ç4	2015 Ç1	2015 Ç2	2015 Ç3	2015 Ç4	2016 Ç1	2016 Ç2	2016 Ç3	2017 Ç1	2017 Ç2	2017 Ç3	2017 Ç4
Tasarrufum var (%)	12,4	11,5	13,2	13,2	11,9	13,6	15,7	14,0	16,7	14,5	13,3	13,8	15,4	13,6
Enflasyon (ort. ç/ç)	0,7%	1,6%	3,0%	2,9%	0,5%	2,8%	2,2%	1,3%	1,5%	2,4%	4,7%	2,5%	0,7%	4,0%
Tarımdışı işsizlik (unadj, quarterly avg)	12,3%	12,7%	13,1%	11,6%	12,3%	12,6%	12,5%	11,5%	13,5%	14,4%	14,6%	12,3%	12,9%	12,3%
USD/TRY (ortalama) **	2,16%	2,26%	2,46%	2,66%	2,85%	2,91%	2,94%	2,90%	2,90%	3,3%	3,7%	3,6%	3,5%	3,8%
USD/TRY artışı *	2,4%	4,6%	8,7%	8,5%	6,6%	2,2%	1,3%	-1,7%	2,3%	10,7%	12,6%	-3,1%	-1,8%	8,0%
50:50 EUR:USD döviz sepeti (ortalama) **	2,51%	2,54%	2,62%	2,81%	3,02%	3,05%	3,09%	3,08%	3,0%	3,4%	3,8%	3,8%	3,8%	4,5%
%50 USD: %50 EUR döviz kuru sepeti artışı *	0,4%	1,1%	2,8%	7,0%	7,4%	1,4%	1,6%	-0,4%	1,7%	8,8%	11,9%	-1,5%	1,7%	8,2%
Mevduat Faizi (ortalama)	8,7%	8,9%	9,1%	9,6%	10,1%	10,6%	10,9%	10,5%	9,9%	9,7%	9,8%	11,3%	11,9%	12,1%
2-yıllık gösterge tahvil faizi (ortalama)	8,5%	8,5%	8,0%	9,7%	10,5%	10,6%	10,9%	9,4%	9,0%	9,9%	11,3%	11,2%	11,6%	13,1%
Altın (ortalama, USD)	1,282	1,267	1,219	1,193	1,125	1,103	1,182	1,258	1,335	1,216	1,220	1,258	1,279	1,277

* Dönem ortalamalarının değişimi, TCMB kurları ** Reuters kurları

Kaynak: TÜİK, TCMB, Thomson Reuters, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi - IPSOS - ING Bank)

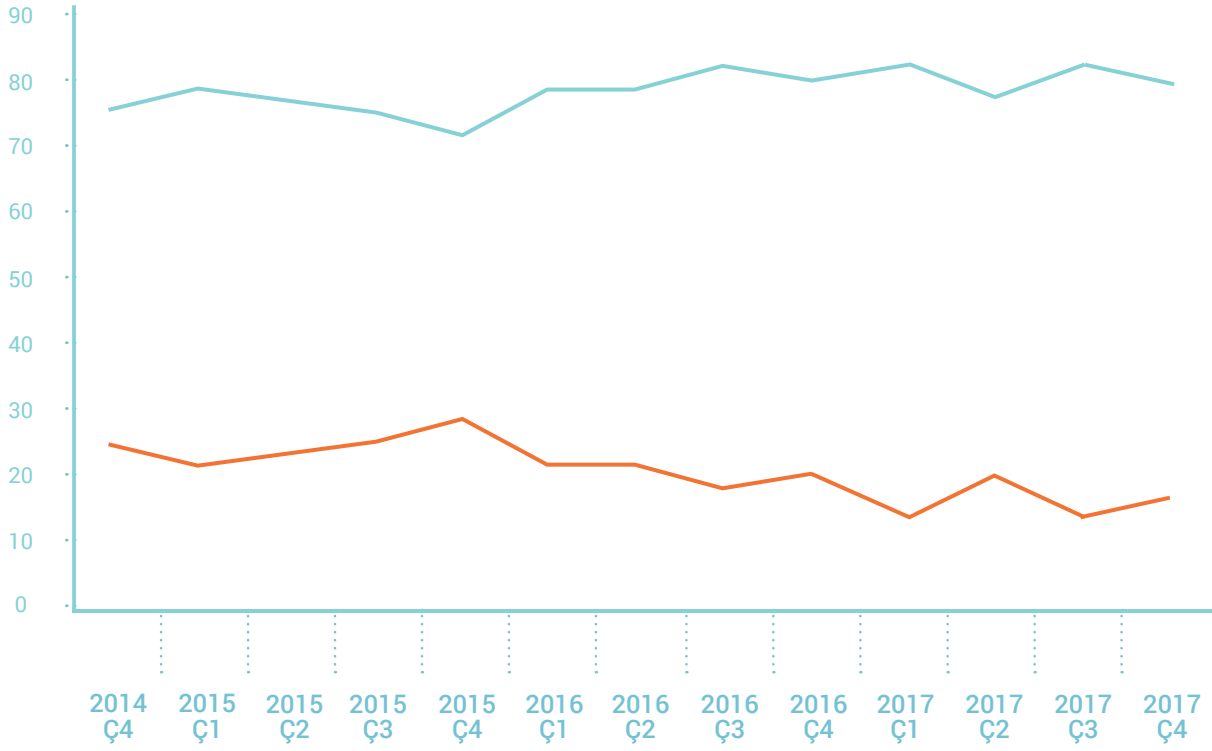
SİSTEM İÇİ ÜRÜNLERİN KIRILIMI

■ Mevduat ■ Altın Hesabı ■ Bireysel Emeklilik ■ Diğer

Kaynak: TÜİK, ING Bank

TASARRUF ARAÇLARININ KIRILIMI

■ Sistem İçi

■ Sistem Dışı

Kaynak: Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi-IPSOS KMG-ING Bank)

ktedir. 2017'de sıradışı araç kullanımına ağırlık veren MB, normalde bankaların acil likidite ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen geç likidite penceresini politika uygulama sürecinde öne çıkarıp, bunun yardımıyla 4. çeyrek öncesinde ortalama fonlama maliyetini 370 baz puan artışla %12'ye yaklaştırdıktan sonra son çeyrekte duruşunu daha da sıkılaştırarak %12.75'e çekti. Fonlama maliyetindeki artış yanında, TL kredilerin hızla büyümesinin neden olduğu TL kaynak ihtiyacı sonucu, 2017'de mevduatlara uygulanan ortalama faiz oranları yüksek seyretse de reele dönüştürülmüş rakamın (2017'de önceki çeyreklerden farklı olarak) son çeyrekte bir mik-

tar gerilediği gözlemlendi. Yılın 4. çeyreğinde yüksek seyrini koruyan gıda enflasyonu, TL'nin değer kaybının neden olduğu fiyat baskıları ve güçlü iç talep gibi faktörler enflasyondaki yükseliş trendini desteklerken, çekirdek enflasyon serinin başladığı 2003'ten bu yana en yüksek düzeyine ulaştı. Dolayısıyla, nominal faizlerdeki artışın enflasyondaki artışın gerisinde kalmasının bir sonucu olarak tasarruf etme eğiliminin bir miktar gerilediği, ayrıca tasarrufu düşürücü diğer etmenlerin de (hızlanan cari açık vb) bu gelişmede etkili olduğu değerlendirilebilir.

Özetle, enflasyon görünümünü daha da bozulduğu bir ortamda kısmen gerileyen reel

mevduat faizleri son çeyrekte tasarruf sahipliğine yönelik davranışları olumsuz etkilemiş gözüküyor. Türkiye’de reel mevduat faizleriyle tasarruf sahipliği arasındaki bağıntının doğrusal olduğunu görülmektedir. Bu durum ise reel faiz oranı yüksek olduğu takdirde, geleceğe bırakılmadan bugün yapılacak tüketimin maliyetinin artacağını ileri süren ikame etkisinin etkili olmuş olabileceğini akla getirmektedir. Yine de Türkiye’deki tasarruf eğilimlerine yönelik çalışmalarda reel faiz ve tasarruf sahipliği oranı arasında net bir ilişki olduğuna dair güçlü bir kanıt olmadığı unutulmamalıdır.

TTEA’da bazı veriler için düşük bir baz söz konusu olduğundan aylık bazda bazen ciddi oynaklıklar gözlenebilmektedir. Bu tip oynamaların tasarrufa yönelik gerçek davranış kalıplarını birebir yansıtmayabileceği, dolayısıyla oynaklıkları mümkün olduğu ölçüde elimine edebilmek amacıyla 4 çeyreklik hareketli ortalamalar incelendiğinde hane halkı finansal varlıklarının kompozisyonuna dair dikkat çeken gelişmeler şunlardır:

- Mali sistem içi varlıkların (yastık altı altın ve diğer değerli taş ve metal ile yastık altı döviz / TL hariç diğer tüm finansal varlıklar) toplam varlıklardaki payı 2014 sonundan bu yana %75’in üzerinde seyretti. Kayıt dışı varlıkların oranı ise 2017 başında %16 ile çalışmanın başından beri gözlenen en düşük düzeye inmesine rağmen, son çeyrekte yastık altı altın ve dövizin artan payıyla tekrar %23’e sıçradı. Yine de, 4 çeyreklik

hareketli ortalamalar, oynaklıklara rağmen, sistem içi ürünler lehine olan eğilimde bir bozulmaya işaret ediyor.

- Toplamin dörtte üçüne yakın bir oranı oluşturan sistem içi tasarrufların kompozisyonuna bakıldığında ise, 2016’nın ikinci çeyreğinde %33 paya sahip olan mevduat ürünleri sonraki üç çeyrekte TL ve döviz cinsi vadeli hesapların ve vadesiz mevduatların payındaki artışa paralel yükselerek %43’e ulaştıktan sonra bu yıl son çeyrekte, basınlığını hâlâ korumakla birlikte, %30’la çalışmanın başından bu yana gözlenen en düşük paya geriledi. Hareketli ortalamalarda da mevduat ve altın ürünlerinin payında, bireysel emeklilik lehine bir kayıp oluştu.

- 2017 4. çeyrekte %34 payla TTEA’nın başlangıcından beri en yüksek düzeye erişen bireysel emeklilik yatırımları toplam mevduat ürünlerinin payını da geçerek sistem içi ürünlerde en yüksek paya sahip oldu. Yeni işe girenler ve iş değiştirenlerin otomatik olarak bireysel emeklilik sistemine kayıt olacakları sistem değişikliği de (öngörülerin üzerindeki çıkışların gösterdiği üzere daha önce tahmin edilen kadar olmasa da) bireysel emekliliği destekledi. Bireysel emekliliğin, sürekli bir artış eğilimiyle tasarrufların üçte birini geçerek tasarruf sahipleri açısından başat bir araç haline gelmesi, yeni tasarrufların ağırlıklı olarak bir ölçüde zorunlu olarak nitelendirilebilecek bireysel emeklilik vasıtasıyla yapıldığını, diğer araçlara yönelimin ise oldukça azaldığını ortaya koymaktadır.

Prof. Dr. Alpay Filiztekin
Özyeğin Üniversitesi

Dr. Muhammet Mercan
Baş Ekonomist, ING Bank

5. İletişim Bilgileri

info@tasarrufegilimleri.com

ING Bank girişimi ile hayata geçirilen **“Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması”**, Sabancı Üniversitesi gözetiminde yürütülmekte, saha araştırması IPSOS tarafından yapılmaktadır.

ÖNEMLİ AÇIKLAMA:

“Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.”

ING BANK

— ÖZYEĞİN —
— ÜNİVERSİTESİ —

2017

4. ÇEYREK RAPORU

ING

